

L'ensenyament i l'aprenentatge del català a l'exterior

ÒSCAR BANEGAS
Llengua i Literatura Catalanes
Universitat de Bolonya

L'aprenentatge d'una segona llengua en persones adultes no és, en general, una tasca fàcil. Si això sumem la impossibilitat de fer-ho al lloc en què es parla, menys encara. Això no significa, però, que no pugui aprendre's una llengua estrangera a milers de quilòmetres de distància de la terra originària. Quasi tots hem estudiat anglès al col·legi i a l'institut i, si bé potser no el dominem com tocaria després de tants anys, sí que és veritat que ens hi defensem, si fa no fa. Exactament el mateix podem dir del procés d'ensenyament. Ningú no ha dit que no pugui ensenyar-se una L2 a l'altra punta, geogràficament, del territori en què ha nascut un idioma.

Dit això, des de l'octubre passat sóc a Bolonya (Itàlia) ensenyant català en la universitat a uns pocs estudiants italians interessats a aprendre la nostra llengua. Jo ensenyant-la i ells, aprenent-la, les dues cares d'una mateixa moneda. I aprenent-la de manera ràpida i satisfactòria, a un ritme i amb un progrés vertaderament sorprenents. Per descomptat que la proximitat lingüística entre les dues llengües hi ajuda, però no cal menystenir, en absolut, l'interès, la tenacitat i la perseverança d'aquests joves estudiants d'idiomes.

poc difícil perquè sovint em confonc amb el castellà.» A Martina, per contra, li està resultant bastant fàcil, tot i les influències de la llengua castellana. Giovanni assegura que «és una llengua bonica i no massa difícil, per això aprendre-la és agradable.» I Michelangelo, de manera prudent, diu que «no vull parlar molt prompte, però, fins ara, em sembla molt fàcil i crec que podré millorar encara més d'ací a uns quants mesos.»

Són precisament aquestes expectatives en la semblança o no del català amb les llengües romàniques més properes a ells (italià i castellà) allò que tots cinc destaquen, en primer lloc, com els aspectes que els semblen més atractius en el procés d'aprenentatge de la llengua catalana. I, com era previsible, també fan palesa la musicalitat de la nostra llengua. «M'agrada el so del català, jo crec que és una llengua molt musical», afirma Alessandro. «Molt musical i molt expressiva», puntualitza Michelangelo. Una proximitat sonora que, segons Martina, acostava el català no tant a l'italià, sinó a molts dels dialectes que es parlen a Itàlia, com per exemple, al vènet. A Daniele, en canvi, li agrada més aprendre coses sobre la història i la cultura dels Països Catalans.

En aquesta apassionant aventura d'aprendre ells i ensenyar jo la llengua catalana a terres transalpines hem posat, les dues parts, tota la carn a la graella. A part del típic llibre de text, que per cert està funcionant molt bé (*D'ací i d'allà. Curs de coneixements orals de valencià A2*, València, Tabarca, 2010), faig servir tots els recursos al nostre abast: comprensions orals, cançons, pel·lícules, documentals, llibres de lectura adequats al nivell, textos variats, assistència a conferències, TIC... I, tot plegat, està donant els fruits desitjats, perquè ja a hores d'ara aquests alumnes són capaços d'expressar-se mínimament, de manera oral i escrita, en català. És per això que els he recomanat que facen, el 14 de maig, l'examen de certificació de nivell bàsic que organitza l'Institut Ramon Llull arreu del món.

El desconeixement que la majoria d'estudiants de la facultat tenen sobre la possibilitat d'estudiar la llengua catalana al llarg del grau com a primera o segona opció o, fins i tot, com a tercera llengua (optativa) és absolut. Mentre que les classes de castellà o d'anglès estan totalment massificades, fins al punt que molts alumnes hi assisteixen drets o asseguts en els corredors laterals, les de llengua i literatura catalanes, en canvi, són molt més accessibles, familiars, còmodes i tranquil·les. De fet, moltes vegades les fem al despatx, on tenim tots els recursos disponibles a la mà. Són una mena de classes particulars, com comenta algun d'ells, amb tots els beneficis que això comporta de cara a l'ensenyament i, sobretot, a l'aprenentatge de la llengua. És una llàstima, diu Alessandro, que «el departament, la facultat o la universitat no faci més propaganda d'aquestes assignatures abans del començament del curs.»

Poc alumnat, però faener, ben motivat i molt agraït. Aquestes són les característiques de l'estudiantat de llengües minoritàries (no solament de català) a la Universitat de Bolonya. I com a mostra del seu interès, la intenció, generalitzada, de continuar estudiant català a partir d'ara. «Estic molt satisfet amb aquest curs, jo crec que continuaré estudiant la llengua el pròxim any», comenta Alessandro. «Espere que pugui estudiar-la l'any que ve i que en un futur pugui anar a practicar-la en algun lloc dels Països Catalans», assegura Daniele. Giovanni diu que «seguiré estudiant-la perquè tot allò que té a veure amb Espanya m'agrada i voldria visitar-la coneixent, almenys un poc, les llengües que s'hi parlen.» Martina també ho té clar: «si puc, continuaré amb l'estudi del català tant pel meu interès personal com per millorar les meues possibilitats de treball.» I Michelangelo, encara que està ja en l'últim any de carrera, diu que li agradaria fer més cursos per a poder presentar-se als exàmens de certificació dels nivells següents.

Alessandro, Michelangelo, Martina, Daniele i Giovanni. Cinc joves que estudien català per motius diversos: uns per un interès lingüístic, filològic o cultural; altres, com a preparació per a un viatge, un treball o un període d'estudis en territori catalanoparlant, o simplement per plaer i prou. Els cinc, però, amb el desig d'acostar-se més a la nostra terra, a la nostra llengua, a la nostra cultura. Sens dubte, tot un exemple ben encoratjador per a l'alumnat alacantí, al qual anime a no decaure en el gens fàcil empeny d'aprendre una llengua, en aquest cas el català, perquè si aquests estudiants italians poden fer-ho, a mil tres-cents quilòmetres de distància, per descomptat que els de llengua materna castellana també. «Un esforç total és una victòria completa», que va dir Mahatma Gandhi.

El pla d'estudis de la Facultat de Llengües i Literatures Estrangeres de l'ateneu bolonyés, actualment, obliga l'alumnat a aprofundir, almenys, en dues llengües i les corresponents literatures. Qui vol, però, pot afegir una tercera llengua a l'expedient, sense la necessitat, en aquest cas, de cursar les assignatures de literatura. Dels cinc alumnes que assisteixen regularment a les classes de *Llengua i lingüística catalana 1*, dos es troben en aquesta situació. Estudien, com a primera llengua o segona, noruec, finès, alemany i holandès, i han decidit introduir el català en els expedients com a tercera opció. «Per què no?» em van respondre quan els vaig preguntar per què havien decidit venir a les classes. També, hi ha un xic que fa l'especialitat (*magistrale*) i que, en el seu cas, ni tan sols té l'oportunitat d'introduir-hi. «Vaig anar d'Erasmus a Alacant l'any passat, hi vaig aprendre castellà i m'he dit: per què no aprenc ara també un poc de català?», confessa Daniele. Martina, en canvi, és una alumna que ja va cursar aquesta assignatura fa un parell d'anys, però ara, per graduar-se, ha triat un tema de treball de final de carrera (*tesi di laurea*) ben suggeridor: *La costruzione psicologica della protagonista ne La plaza del Diamant*, que li he dirigit, juntament amb el company Carles Cortés, amb entusiasme i il·lusió. I ha tornat a les classes de català per a repassar allò que va aprendre de cara a la preparació d'aquesta tesina. Per últim, Alessandro és un xic que ni tan sols està matriculat en la universitat però que, quan pot, ve a classe perquè té molt d'interès a aprendre el català, llengua que considera molt bonica, atesa la seua passió pel Barça i per Barcelona. «La ciutat i l'atmosfera m'han conquistat [...] i qui sap si en el futur tindrà l'oportunitat de viure-hi.»

Els pregunte, a mitjan curs, com els està resultant l'aprenentatge de la llengua catalana. Alessandro respon: «quan comences a aprendre una nova llengua, sempre ho trobes una mica difícil. I ha sigut així amb el català. Segurament, m'hi ha ajudat l'estudi del castellà, que s'hi assembla bastant. Jo pensava que encara ho seria més, però he vist que hi ha moltes coses diferents. També, el català s'assembla a la meua llengua, l'italià, i sobretot als dialectes de la meua regió, *la Pulla*, el tacó de la bota.» Daniele, que parla un castellà quasi perfecte après, com ell mateix reconeix, de festa al Barri d'Alacant, comenta que «a vegades és un

